

Max Stephan v Detroitu, ki obratuje restavracijo, je pred nekaj meseci vzel v začito nekega nemškega letalca, kateri je pobegnil iz ujetništva v Kanadi. Poskrbel mu je vse udobje, kar ga je mogoče kupiti z denarjem, in se trudil, da ga otme iz rok oblasti. Pa so ga izselile in Max je bil tiran pred zvezno sodiščo radi veleizdaje. Dokazoval je, da je pomagal le svojemu rojaku Nemcu, toda ne s sovražnimi nameni. Bil je obojen na težko globo in dolgo zaporno kazen. On je na sliki na lev, v sredi detektiv, in na desni pa Maksova žena.

Nad sto milijonov Slovanov ječi pod Hitlerjevo peto

POLJAKI, SLOVENCI IN ČEHU OBSOJENI V POPOLNO UNIČENJE. — TEROR NAD SLOVAKI, HRVATI, RUSINI IN BOLGARI. — KLC REVOLUCIONARJEV V AKCIJO

Poljska zamejna vlada v Londonu je dne 8. julija objavila apel, ki ga je prejela od voditeljev podtalnega gibanja v zasedeni Poljski.

Klic na pomoč

Podpredsednik vlade Stanislav Mikolajczyk, ki je ministrom prečital pismo, je potem časnikarjem poročal, da poljski borci, ki proti Nemциj podtalno delujejo, apelirajo za čimprejšnjo pomoč, sicer bo konec poljskega naroda.

Ne prisijo hrane, dasi so lačni, ampak urgirajo zaveznike, naj se podvizejo za zrušenje hitlerizma.

Nemci so milijone Poljakov izgnali z domačij in jih dali Nemcem. Več milijon prebivalcev so segnali skupaj v "poljsko gubernijo", kjer žive v bedi, in smrt med njimi ne pozna oddih.

Sistematično uničevanje naroda

Stotisoče fantov in deklej je moralo k Nemcem za hlapce in dekle, in stotisoče drugih v nemško industrijo. Veliko poljskih otrok so vzelci v nemške zavode, v katerih jih ponemčujejo.

Poljsko šolstvo je zatrto. Poljski časopisi so pod nacijsko cenzuro taki, da bi bilo boljše, če jih ne bi bilo.

Vsa neodvisna poljska podvetzja so sedaj pod nacijsko upravo. Poljski narod so Nemci razlastili gospodarsko in kulturno in ga vpregrili v jarem. Poljaki, ki so pod carizmom mislili, da se jim gode najhujše krivice, sedaj pravijo, da je bilo življenje pod carji raj v primeri s trpljenjem pod Hitlerjem.

Uničenje v eni generaciji

S temi sredstvi, s pomočjo gestapa in rabljiv nameravajo Nemci potisnit Poljake kot narod k tlu v eni generaciji. S terorjem, z lako in zaničevanjem mu lomijo voljo do upora in do življenja. Masa je proletarizirana, intelektualce so mu pobili, voditelje pognali v tabo-

re, kjer so jim napravili gestapovec konec, in tako gineva narod, ki je bil do te vojne drugi največji slovanski narod. Ako stejemo za narod Rusine, kar so, tedaj so Poljaki tretji največji.

Bojazen, da bo zmaga prepozna

Naravno, da v takih obupnih razmerah Poljaki kličejo na pomoč, in že čimzidatnejše akcije. Ako bodo morali v tem položaju živeti še par let, bo obnovljena Poljska vsebovala le maso strtega naroda. Vzelo bo pol stoljetja in več, predno si opomore.

Sovjetska armada si je zadajo zimo prizadevala v svoji ofenzivi prodri na Poljsko in jo oteči, pa nemški vrst ni bilo mogoče razreti. In sedanja nemška ofenziva na vzhodnih frontih in Afriki dokazuje, da je nemška armada še daleč od izvrpanja.

Ni čudno, ako poljski revolucionarji, ki rujejo podtalno v načinjih, okoliščinah, zaveznikom kličejo, naj brže, predno bo Hitler napravil tolilkšno škoko.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

A. F. L. in sodelovanje z ruskimi unijami

Pred par meseci je bil v Zed. državah predsednik zveze angleških delavskih unij Walter Citrine, da pridobi AFL in CIO za sodelovanje angleškega, ruskega in ameriškega delavstva v borbi za poraz fašizma, in pa se delavstvo vseh treh dežel domeni tudi za skupno akcijo na mirovni konferenci in enotni načrt glede preuredbe sveta.

Angleško delavstvo je s sovjetskimi unijami že dogovorjeno in deluje skupno z njimi.

Potrebno je torej pridobiti še ameriško delavstvo, in to naločno je dobil Walter Citrine. On je svetovno znan delavski voditelj, socialist po preprinjanju, toda zelo konservativ in pa-

zi, da se nikjer ne prenagli.

Odbor Ameriške delavške federacije ga zelo česa, toda v tem slučaju mu ni hotel iti na roko. Citrine se je trudil par tednov, da bi ekssekutivo AFL pridobil za sporazum z ruskimi unijami in edinstveno akcijo, pa mu ni uspelo. AFL vztraja, da delavške unije v Sovjetski Uniji niso svobodne, kakor ne v Nemčiji in Italiji, torej jih ne more priznati za enakovredne z ameriškimi unijami.

Na kratko, AFL je proti komunističnemu režimu sovjetskega delavstva, in to naločno je dobil Walter Citrine. On je svetovno znan delavski voditelj, socialist po preprinjanju, toda zelo konservativ in pa-

takov vzela, v pretres in ga odobrila. Odbori bratovčin železničarjev pa se s to stvarjo nečo počati.

Bilo bi sijajno, ako bi ameriško, rusko in angleško delavstvo sklenilo, da se bo borilo enotno ne samo za poraz fašizma, nego tudi za povojno uredbu Evrope in vsega sveta na temelju najširše socialne zaščite.

Delavstvo vseh treh veseli ve, da kapitalisti hočejo po vojni ohraniti svoj sistem. Mnogo jih je, ki bi raje, da zmagajo Nemčija in njeni kraljicilingi, kakor pa Sovjeti. Unija.

Angleško delavstvo je s ogromni večini protikomunistično, a ob enem je soglasno za

sodelovanje s Sovjetsko Unijo in za njeno zmago. Walter Citrine je skušal odboru AFL vedati, da će ho Sovjetska Unija poražena, bo s tem konec svobodnih unij vsepovod. Wm. Green mu je obljubil njegov predlog upoštevati, a na seji je odbor AFL sklenil, da je sicer za pomoč Rusiji, ob enem pa, da ostane zvest svoji prejšnji izjavji, da ruskih unij ne more priznati za svobodno organizacijo ter z njim sodelovati kot s tako.

To je slab. Kajti za delavstvo ni važno samo to, da zmagajo nad fašizmom, temveč prav tako, da dobi po vojni delavški, ne pa kapitalistični, imperialistični mir.

Nasprotno pa je ekssekutiva CIO predlog Walterja Citrina

da se sodelovati s Sovjetsko Unijo in za njeno zmago. Walter Citrine je skušal odboru AFL vedati, da će ho Sovjetska Unija poražena, bo s tem konec svobodnih unij vsepovod. Wm. Green mu je obljubil njegov predlog upoštevati, a na seji je odbor AFL sklenil, da je sicer za pomoč Rusiji, ob enem pa, da ostane zvest svoji prejšnji izjavji, da ruskih unij ne more priznati za svobodno organizacijo ter z njim sodelovati kot s tako.

To je slab. Kajti za delavstvo ni važno samo to, da zmagajo nad fašizmom, temveč prav tako, da dobi po vojni delavški, ne pa kapitalistični, imperialistični mir.

Nasprotno pa je ekssekutiva CIO predlog Walterja Citrina

Ali si zavezniki dovolj pomagajo drug drugemu?

Na gornje vprašanje pravijo Kitajci, da je pomč, kolikor so jo dobivali dosedaj, nezadostna. V vojni so že šesto leto. Vsa ogromna veličina japonskega imperializma jim leži na prsih. Milijone življenj je bilo žrtvovanih v obrambi. Pomoč, ki jo dobivajo, je bila večinoma le materialna. Kitajce so silno presenetili angleški porazi v Singapurju, na Malajah in v Burmi.

Kitajcem se zdi, da s tako pomočjo ne bodo mogli premagati Japonske in se obračajo na Sovjetsko Unijo, naj tudi ona stopi v vojno proti Hirohitu.

A Sovjetska Unija je v borbi na življenje in smrt z Nemčijo. Kakor lansko poletje, tako tudi v tem letu Nemci prodrijo in sovjetska vlada apelira na zaveznike, da naj ustanove še eno fronto. Vojake imajo, material tudi, čemu odlašati, vprašujejo v Moskvi in še morske.

Res je: Kitajska in USSR potrebujeta več pomoči. Ako padeti, bo to ob enem poraz Velike Britanije in Zed. držav. Tokio in Berlin bi triumfiral.

Posledce? Bile bi grozne. Še je čas, da se jih prepreči.

Dobavljanje gumija eden izmed zelo resnih problemov

Ker vojna bržkone ne bo kmalu končana, je vlad Zed. držav v velikih skrbih radi gumija. Brez njega v sedanji vojni ne gre. Velika letala imajo gumijevia kolesa, ki stanejo nad tisoči, pa tudi nad dva tisoč doljarjev vsaki.

Izdelujemo armadne tovorne avte v masni produkciji. Vse to je na kolesih, ki rabijo kavčuk. Kje ga dobiti? Do sedanje vojne so bile Zed. države za dobavljanje gumija odvisne od dežel v Aziji, ki jih je vzela Japonska.

Nad devetdeset odstotkov vsega prirodnega gumija kontrolira sedaj Japonska. Nemčija je edina dežela, ki pridržava gumij iz petroleja in takih anovi na debelo. V Zed. državah tovorne za pridobivanje umetnega gumija šele gradijo.

Skoro ves prirodnji gumij so do 7. decembra lansko leto kontrolierali angleški, nizozemski in ameriški kapitalisti. Japonci so ga jih vzeli in sedaj je tu problem, kako nadomestiti izgubo, kakršne merodajni krogi v zaveznikih deželah niso prav nič pričakovali. Zato tudi nismo bili pripravljeni.

V Zed. državah ima avte kar 30 milijonov ljudi. Predsednik Roosevelt meni, da će bila bodo morali izročiti gumije obroču vlad. Sicer imamo v zalogi ogromno starega gumija in nedavno se je vrnila kampanja, da ga pobremo, kjerkoli ga imamo takega, da ga več ne potrebujemo. Nabralo se ga je mnogo. Tovarne ga predelujejo in problem je za nekaj časa rešen. Čez par let bodo tovorne, v katerih bomo izdelovali umetni kavčuk, v redu. A če vojne do takrat ne bo konč, bo vlad zahtevala od vsakega, da ji izroči ves gumij, ki ga kaj ima.

Kdor se njene akcije spominja, je bilo tisto njenje podvzetje večja protifašistična revolucija, kakor pa ona, v kateri so bili strmoglavljeni knez Pavle in ministra Marković v Stojanoviću, nato so vsi skupaj takoj odpeljani z letali na varno, da se jim nič hudega ne godi.

Moč cenzure ni učinkovala.

V Sloveniji je bila cenzura menda še celo hujša kot v Srbiji. Ne smemo pozabiti, da je prepovedala ne samo Proletarca, nego tudi Ameriški družinski koledar in Majski Glas. In ne samo socialistične publikacije, zabranila je dohajanje celotnim listom, kot je Enakopravnost v Clevelandu.

Slovenski narod je pod diktatu "svoje" dinastije in svojih ministrov trpel, a postal je ZVEST ideji za enotnost in sestavljanje vseh Jugoslovanov. Ko ga je njegova vlada dala pod "popolno bomočno liste" dobili in iz njih dokazali, da je tudi med našim narodom mogoče kupiti iškarijote vseh vrst, še več pa je med njim petolizni.

Neko bomo tiste liste dobili in iz njih dokazali, da je tudi med našim narodom mogoče kupiti iškarijote vseh vrst, še več pa je med njim petolizni.

Judeži ne dobe odziva.

A čimborj so ti judeži apelirali v pridi osišča, več fantov in mož je šlo v gore "med komuniste". In tudi doma, v vaseh, trghih in mestih, so se napadi na osvojence množili toliko, da je nemške in italijanske oblasti začelo kar resno skrbeti.

Pobijejo ljudi v Domžalah, v Belokrajini, na Jesenich in drugih mestih, na katerih so se prodali Nemci, in v "ljubljanski provinci" Italijanom, so narod svatili; "Ne pomagajte komunistom", nego sodelujte z oblastmi, ki nam prinašajo nov red!"

Neko bomo tiste liste dobili in iz njih dokazali, da je tudi med našim narodom mogoče kupiti iškarijote vseh vrst, še več pa je med njim petolizni.

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Odpornost Slovencev proti Nemcem in Italijanom narašča

TUDI V ŠE TAKO POTRPEŽLJIVEM NARODU LAHKO VZKIPI. — "KOMUNISTI" V GORAH. NEMŠKI URADNIKI IN JANICARJI BOLJ IN BOLJ V STRAHU ZA SVOJO KOZO

Casnitska agencija United Press je zadnjih pondeljek 13. julija poročala, da so bili v "Dravski provinci" umorjeni trije načinjski višji uradniki.

Nemčija in Italija sta vse slovenske kraje zlahka zasedli. Jugoslovanska armada je razpadla in v enem tednu je bilo Jugoslavije konec.

Na Hrvatskem so dobili za "poglavnika" Pavelića, Srbov so dali za vrhovnega žandarja generala Milana Nedića.

Slovenec pa so se lotili Italijani, ki so načinili način kot to počno zveri v džungli.

Vzelo je dolgo, predno so se fantje in možje umaknili v gorje, s prisego, da se bodo borili proti vpadalcem. Slovenski uradniki, ki so se prodali Nemci, in v "ljubljanski provinci" Italijanom, so narod svatili; "Ne pomagajte komunistom", nego sodelujte z oblastmi, ki nam prinašajo nov red!"

Neko bomo tiste liste dobili in iz njih dokazali, da je tudi med našim narodom mogoče kupiti iškarijote vseh vrst, še več pa je med njim petolizni.

Judeži ne dobe odziva.

A čimborj so ti judeži apelirali v pridi osišča, več fantov in mož je šlo v gore "med komuniste". In tudi doma, v vaseh, trghih in mestih, so se napadi na osvojence množili toliko, da je nemške in italijanske oblasti začelo kar resno skrbeti.

Pobijejo ljudi v Domžalah, v Belokrajini, na Jesenich in drugih mestih, na katerih so se prodali Nemci, in v "ljubljanski provinci" Italijanom, so narod svatili; "Ne pomagajte komunistom", nego sodelujte z oblastmi, ki nam prinašajo nov red!"

Uporništvo Slovenec nima podpore nobene vlade. Ne zato, da jim nobena ne bi hotela pomagati, nego zato, ker jim

(Nadaljevanje na 4. strani.)

"Vsak lahko kritizira, a kdo pa bo delal?"

Tako vprašuje rojak, ki misli, da samo grajamo, drugi pa delajo. Ni mu menda znano, da je naše gibanje zgrojeno z napori, ustvariti v vsečem kaj boljšega kakor pa

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1908.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Čemu se politična akcija za stari kraj boji programa?

Na sestankih za politično akcijo v pomoč staremu kraju se je tu in tam kdo oglašl gledje vprašanja oblike države, ki naj jo naš narod dobi po zavezniški zmagi.

Pa se vsa priporočila takoj adusi z ugotovitvijo, da smo "demokratični", in vsled tega je naša edina naloga delovati le za osvoboditev naroda, o obliku svoje države pa naj bo sam odločal.

Vsi, ki tako govore, vedo, da so za obliko in sistem in za režim kakor je bil, ne pa za moderniziranje in za demokratiziranje Jugoslavije.

Ker se borimo, bi bilo potrebno določeno povedati, ali smo za razmere kakor so bile, ali pa za tako preuredbo, da v nji ne bo več kali za fašizem.

Čemu pa je bila povzročena ta vojna? Nastala je vsled posledic napačnega miru, vsled imperializma, nadaljevanja socialnih krivic in marelarske politike demokratičnih vlad (takovanih).

Nikar ne igrajmo torej "apizarstva" domaći reakciji na ljubo, če smo zoper "apizarstvo" v svetovni politiki. Povejmo določeno: To smo in tak je naš program.

Nemški "bund" vržen v rešeto

Zvezna oblast je nemškemu bundu ostro za petami. To je nacijska organizacija, ki je razpolagala z visokimi vstopnimi. Marsikdo je že pozabil, da so bili na račun njenega denarja "podani" govorili tudi iz ust takozvanih "naprednih" poslancev, vstevki pokojnega senatorja Lundeena.

"Bund" je vodil protivojno propagando. Dušal se je, da Ameriki nihče nič ne more, in da imamo morje, ki nas ščiti na obeh straneh kontinenta. Ker je v tej deželi milijone ljudi nemškega pokolenja, je imel bund v boju zoper Rooseveltovo politiko velik vpliv.

Dokler smo bili z Nemčijo v diplomatskem prijateljstvu, je bil bund legalna organizacija. A storil je do 7. decembra vse kar je mogel, da bi se Zedinjene države ne oborožile in ne se umesaval v tuje dežele.

Bund je uspel v marsičem. Sedaj zaslužuje njegove vodilne zvezne oblast, precej pa jih je že dala zapreti.

Fašistično gibanje in tež deželi je bilo pred 7. decembrom tako močno. Potem se je potuhnilo in iz prvega presenečenja, da je vojna tu, so se fašistične skupine razpustile druga za drugo.

Namreč le one, ki so direktno delale za osišče.

In tako je sedaj bund glavna tarča. Čemu ne enako odločno nastopiti proti italijanskim fašističnim skupinam? In pa zoper glavno ameriško fašistično organizacijo, ki se je nazivala "America First"? A dogodilo se je čudo: njeni voditelji so dobili vladne službe, in njeni časopisi še lahko v nadalje svobodno rujejo.

To je demokracija. Ni pa pravična, ker rabi dvojno mero. Po našem mnenju so bundoveci ameriški vlad — kakršna je, in za kar se bori — manj nevarni, kakor pa ljudje, ki so se z bundoveci vred zbirali v "America First".

Tujerodni državljanji predmet sumničenj

Vsled nekaterih naturaliziranih Nemcev, Italijanov in turojenih Japoncev, ki so se izkazali za služabnike osišča, je nastala kampanja proti vsem tujerodcem. Ako nisi rojen tu, pa se teže gleda nezaupno.

Zedinjene države so zgradili priseljenci. Milijone jih je poginilo v naporih, predno je ta dežela postala to, kar je.

Tujerodeci niso troti, nego graditelji. Zaradi par nemških špijonov se ne bi smelo na vse priseljence vreči žaromet nezupanja in sumničenja. Kaj pa bi ta dežela bila brez tujerodcev?

Fašisti nasilno razbijajo delavsko gibanje, kar pa skujojo opravičiti, če, da bodo ustvarili patriarhalne razmere. Delajo se, kakor bi skušali ustvariti državni socializem, v resnicu pa kljčno milijonarje v gospodarski svet. Ustanavljajo delavski fronto, v resnicu pa dobavljajo kapitalistom in junkerjem cenene delovne sile. — — — Delavski voditelje preganajo, jih mučijo in ubijajo; kmete in male obrtnike tlačijo z davki in nasilnim prosačenjem; delavcem kradejo mežde, brezposelnim črtajo podpore; mladino silijo v tlačansko službo kraljev topov. Kaj je prva in poslednja ideja vsakega fašizma? Zmaga bandita nad delavcem! — Valter Rode.

"Izgleda kakor na sliki," je dejal predsednik Roosevelt mlademu kralju Petru. Ako ste videli Chaplinov film "Great Dictator", ali kako se je imenoval, se boste spomnili, da je v tisti sliki igralec v vlogi Hitlerja hotel se deti višje kot pa bi oni, ki je igral vlogo Mussolinija. Fotograf, ki je gornjo sliko snel, se tiste scene gotovo spominja.

ODMEVI NA POLITIČNO AKCIJO V OBRAMBO SLOVENIJE

Minulo je že nad mesec dni, ko se je v Clevelandu vrnil sestanek, ki sta ga sklicala v imenu slovenske sekcije Jugoslovanskega pomočnega odbora njen predsednik Vincent Cainkar in pa minister Franc Snoj. Glavna točka razprave, kot je vloga zapisnik, je bil načrt profesorja Rennerja za ureditev meje po tej vojni, ki ga je objavil, z zemljevidu vred, v reviji Collier's.

Na sestanku so sprejeli rezolucijo, ki dali nato še precej dodatkov in sklenili, da se jo pošlje vsečišči Columbia, dalje omenjeni reviji, in pa merodajnim ljudem v Washingtonu.

Kolikor znano pisec teh vročic, tista rezolucija do konca junija ni bila nikamor poslana, in ne ve, ali je bila poslana pozneje.

Sklicateljem se je silno mudilo baš zaradi Rennerjevega članka, pa se je primerilo, da so rezolucijo sprejeli zgolj zase in za zapisnik. Zapisnik nekaterim udeležencem ni bil všeč, a Janko Rogelj, ki ga je pisal, pač ni mogel dati o seji boljše slike kakor je bila.

Novoizvoljeni politični odbor se je potrudil povabiti slovensko duhovščino, da se naj pridruži in izvoli zastopnike vanj.

Dalje si je odbor na svojo odgovornost določil ime "Slovenska narodna zveza", najel tajnico v stalno službo in vprašal za denar Jugoslovanskega republičanskega združenja.

V tistem ožjem odboru ni nikogar, ki bi vedel o JRZ, kaj drugrega kot o napadnih nanj, pa so vprašali Vincencen Cainkarja, da bi radi denar. V Proletarcu je bilo pojasnjeno, kaj določa rezolucija, kdo upravlja preostalo imovino in kdo sme razpolagati z njo, oziroma sklepati, komu se naj jo izroči. Tudi bi se odbor lahko pobrigal saj toliko, da bi poizvedel, kdo je tajnik in pa blagajnik poverjenštva JRZ. Če si je znal poiskati naslove duhovnikov, bi se lahko malo bolj pobrigal tudi za ustanovo, od katere pričakuje denar.

Dočim nemški evangelij ni nikoli oznanjeval uničenje Poljakov, je pa odkrito propagiral zbrisanje slovenskega naroda. Nemški tisk v Gradeu in Mariboru se hvali, da ima podnjega Štajerska že popolnoma nemški značaj in v Mariboru ni nikjer več znakov, po katerih bi se moglo sklepati, da je bilo to kdaj slovensko mesto.

Bolj počasi deluje nacijska raznarodovalna akcija na Gorjanskem. A tudi tu se ponaša, da so Jesenice, Bled in Kranj, Tržič, Hrastnik itd. že skoraj cisto nemški kraji. Kdor nemščine ne zna, se je pridno uči. Vse boljše službe so dobili Nemci. Slovenska podjetja so izročena nemškim industrialcem. Veliko obrtnikov in kmetov je bilo pognašanih s svojih

V odboru slovenske narodne

Milan Medvešek pravi (v Prosveti), da so se dali v odbor izvoliti med drugimi taki ljudje, ki so pripravljeni vse sprejeti, a ne delati. Nadeja se, da bo pač to pripomoglo, da se bo med našim ljudstvom končno le začelo zanimanje za politično akcijo.

Zanimalo je, kako se je odbor žuril vabiti medse slovensko duhovščino in ob enem pa vprašati za denar JRZ.

Dosedaj je bil Proletarec edini slovenski list, ki je obsodil odborovo "prošnjo" na kralja Petra.

Samo za sporazume ali "kompromise", kjer in kadar so potrebeni, nikakor pa ne za kapitulacije, pred načelnimi nasprotinci, pa naj nam to kdo zameri kolikor hoče. —

Nad sto milijonov Slovanov ječi pod Hitlerjevo peto

(Nadaljevanje s 1. strani.)

do, da bo vzel desetletja, predno jo bo mogoče popraviti.

Položaj ne Češkem

Bolj obzirni kakor s Poljaki so Nemci s Čehi. Najhujše so jih prijeli minule tedne vsedel tentata na "pokrovitelja" Heydricha. Drugače pa so si Hitlerjevi agenti resno prizadevali pridobiti Čehe za "sodelovanje". Vzrok je, ker je Češka visoko razvita industrialna dežela, z izvežbanimi delavci, in to je bogastvo, ki je za Nemce v sedanji vojni silno važno.

Vendar pa določa Hitlerjev načrt tudi ponemčenje Čehov. Češka univerza je "za kazen" ukinjena. V višjih šolah je nemščina vodilni jezik in po učevanje v nji je obvezno tudi v osnovnih šolah. Časopisi v češkem jeziku so majhni in urejeni po nacijskih navodilih. Pisati morajo proti koristim svojega lastnega naroda, seveda na tak način, da čitatelji, ki ne poznajo razmer, tega niti zapazijo ne. Kakor Poljaki so tudi Čehi v skrbih za svojo bogastvo, ki bo zmagalo osišče, bo to pomnilo toliko kakor napraviti križ nad slovenskim narodom.

Sloveni v podjavljaju

V tej vojni so prišli v nemško podjavljenu tudi Sloveni, točno v masah ni več, a posamezni slučaji, ko mora Slovenec putati vse kar ima in "iti na jug", se še vedno dogajajo.

Kaj pomenijo raznarodovalne metode, ki se jih uvaja siloma, smo videli že pred to vojno na Primorskem.

Slovenci so torej že bolj v nevarnosti poplcnega uničenja, ako bo vojna trajala v nedogled, kot pa Poljaki in Čehi. Če pa bo zmagalo osišče, bo to pomnilo toliko kakor napraviti križ nad slovenskim narodom.

Ta njena lega, izolacija in priroda bogastva so bila vzrok, da je bila Kitajska gostil obljudena že v davnih dobi.

Ne bom govoril o paleolitski dobi in kulturi, če prav so znanstveniki odkrili v srednjem in južnem Kitajskem ostanke najstarejšega človeka homo sinanthropus. Znanstvene ekspedicije, katere se pečajo z geološnimi in paleontologičnimi odkritijemi, so še komaj malo opraskale to staro deželo. Saj je nam še poznejša zgodovina te misteriozne države silno malo znana.

Bila je po evropskih silah kmalu udušena v potokih krvi. Še posebno so se takrat v podivjanosti odlikovali nemški mornarji, kateri so imeli povelje kajzerja, da morajo pokazati prolektim Kitajcem nekaj "eksemplarnega". Vse to se ne pomirilo mladim revolucionarnim Kitajcem, katerim je načeljeval energični Sun Yat Sen.

Kakšno je bilo to delo mladih revolucionarjev in koliko tisoč njih je bilo poklanjenih pred leta 1911-12. Kitajska postala republika, bi bilo drugo poglavje, o katerem sedaj ne bomo govorili, pač pa o novi Kitajski — zapuščini dr. Sun Yat Sena. In to v prihodnji številki. Kitajska je v minulem tednu stopila v šesto leto vojne.

(Nadaljevanje na 5. strani)

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Sebastopol je padel. Rommel je začasno ustanovil pri El Alameinu v Egiptu. Churchill je zmagal v parlamentarni debati. Nemci nadaljujejo svoje ofensive pri Kursku in Harkovu kljub ogromnim izgubam. Japonci so še vedno ukranci na Auletskih otokih. Kitajci uspešno zadržujejo japonske napade. Italijanska okupacijska divizija v Albaniji in Jugoslaviji imajo velike izgube v možtvu in opremi. Kralj Peter je na obisku v Zed, državah in v Kanadi. In druga zapadna fronta, o kateri se je že toliko govorilo, je še zmerom samo na papirju. To so bile v glavnem novice pred in okrog četrtega julija.

Dva naroda sta danes v polni totalni vojni na življenje in smrt: ruski in kitajski. Prvi se bori skoraj sam že drugo let proti celotni sili nacistične Nemčije in njenih evropskih vazalov. V tej borbi so delavci Sovjetske Unije pokazali takoj junashčevje kot ga ni para v svetovni zgodovini. V hrabrosti jih dosegajo samo junški četniki na Balkanu, ter kitajski ljudstvo, katero se bori že nad pet let, prva tri leta popolnoma osamljeno — proti do zorb oboroženemu nasprotniku. Rusija je bila pripravljena. To je priznanje ne samo ljudstvu, ampak tudi sovjetskim voditeljem, kateri so videli v bodočnosti, dokler je buržavna Evropa, pod vodstvom "marelarskih politikov" spala in s svojo taktiko apizarstva in izdaj potisnila svet na rob propada.

Dó konca devetnajstega stoletja so te dežele imele investiranega v Kitajski ogromne vste denarja. In ne samo to. Lastile so si posebne eksteritorialne pravice, katere so na lep in grd način izvile iz Kitajske. Te pravice so bile: lastna sodišča, posebni predeli v mestih kot je Shanghai, Canton in Peiping. Lastovanje celih provinc, vodilni kralji v srednjih in južnih provincah. Glavna mesta raznih provinc so: Nanking, Shanghai, Kanton, Peiping, Ningpo, Tientsien, Soochow, Hankow in Foochow. Dve tretjini notranjosti Kitajske so na lep in grd način izvile iz Kitajske. Te pravice so po angleško krstili pod imenom "The open door" — ali pa "integrata kitajskoga cesarstva". Imperialistična grabežava še niso bila nikoli izvršena pod lepimi gesli kakor je omenjeno.

Leta 1894 so Japonci napadli Kitajsko, katera je bila pod generirano, tujcem prodano dinastijo, popolnoma onemogla in so jo po leto dni popolnoma premagali. Odigrali so jim Koroje ter Formozo. Sovraštvo do tujcev je s tem še bolj naraslo in leta 1900 je izbruhnila bokserska vstaja. Bila je po evropskih silah kmalu udušena v potokih krvi. Še posebno so se takrat v podivjanosti odlikovali nemški mornarji, kateri so imeli povelje kajzerja, da morajo pokazati prolektim Kitajcem nekaj "eksemplarnega". Vse to se ne pomirilo mladim revolucionarnim Kitajcem, katerim je načeljeval energični Sun Yat Sen.

Kakšno je bilo to delo mladih revolucionarjev in koliko tisoč njih je bilo poklanjenih pred leta 1911-12. Kitajska

• • KRITIČNA MNENJA, Poročila in razprave • •

KOMENTARJI

Izjava odbora JSZ, objavljena v Proletarcu minuli teden, je napravila dober vtis na vse, ki so bili in so še za načelnost. Nekdo piše: "Čemu se niste že prej oglašili?" In drugi: "Ali je sedaj socialistov tako malo, da je treba vse odbore dati nasprotnikom naših idej?"

Frank J. Lausche je v Clevelandu na "festivalu svobode" med drugim takole govoril (citanino dodeleno iz Ameriške Domovine, izdaja z dne 6. julija):

"Pred 1942 je bil rojen Odrešenik, katerega je svet pričakoval in ki je bil tako potreben, in kot je bil potreben ta Odrešenik, na katerega je zrl v srčnem hrepenuju ves svet, tako da danes ves svet na Zedinjene države za odrešenje. Kot je pred 1942 leti vodila zvezda z Jutrovega na prostor, kjer je bil rojen Odrešenik sveta, tako da danes američka zastava, ki daje ves svet k odrešenju, k novemu vstajenju iz robstva in sužnosti."

Tem besedam je sledilo gromito odobravanje, pravi A. D. Le to bi bilo k temu vredno dostaviti. Odrešeniki, ki so za odrešenje, ne pa za iztrebljenje vzrokov, radi katerih je človeštvo v zasužnjenju, le ogrevito govorje, dobe aplavz, žive udobno, dokler gre, a stari sistem se nadaljuje. Umreti na križu in odrešiti svet, pa ga ne odrešiti, to bi menda ljudem dalo lahko vendar saj malo mislit. Bodisi županom in navadnim zemljancem. Pa še to: če smo bili odrešeni po zvezdi z Jutrovega pred skoro dva tisoč leti, čemu še vedno čakati nekoga, da nas reši, odreši, ali zbuditi iz spanja? Katekizem je lepa knjiga, a pisati pridige iz nje ni nič kaj poučno in ne prepričevalno.

V Detroitu so imeli ob prilikah obiska kralja Petra skušnje za predvajanje programa po radiu. Prvi del so predstavili poklicni igralci. Predmet jim je bil junaški boj Draže Mihajlovića in njegovih četnikov. Zelo dobro. A drugi del pa —. Kralja so na skušnjah učili posebej, odbrane delavce pa zase. Namesto kralja je njegove besede med njimi izgovorjal režiser. Vse se je skazilo. Kraljev glas, in enako besede onih, ki so mislili, da bo prizor sijajno uspel. O kralju pravijo, da ima zelo slab "radio glas" in pa brez vsakršnega zamaha. Mrzel, kot da bi avtomatično motal očenaš. Sploh se je ves ta pompa do kraja ponesrečil, čeprav je stal veliko tisočakov.

Kakina škoda! Pa insult! Na banketu, ki je bil prirejen "Nj. Vel." Petru v Washingtonu, niso HOTELI ZRAVEN NOBE-

NEGA SLOVENCA! Ameriška Domovina, ki je svetovni slovenski dnevnik, je v protest zoper ignoriranje slovenskih purgarjev priobčila 7. julija sledeti "editorial":

TEŽKO, DA BI BILL SLOVENCI NAMENOMA PREZRITI

Ko je Bela hiša priredila državno večerje v počast jugoslovanskemu kralju, so bili povabljeni poleg ameriških državnikov tudi srbski predstavniki in en zastopnik Hrvatov. Od Slovencev ni bil povabljen nihče. Mi smo prepričani, da se tega ni napravilo namenoma, ker ne moremo verjeti, da bi naša vlada ne pozvala našega slovenskega naroda in heroičnega odpora Slovenec proti osišči.

Mi smo prepričani, da je znano Rooseveltu in njegovim vladnim uradnikom, da se je slovenska vojska, najdalje ustavila, ko je vpadel Hitler v Jugoslavijo in zadreževala Nemce na severu precej časa. Gotovo so jim poznavni junski čini naših fantov, ki so odpeljali letala in flotila v zadnjem trenutku, da nista padli sovražnikom v roke.

Predsedniku Rooseveltu je gotovo znano, da osišče ni moglo dobiti vsej Sloveniji enega samega Kvizičnika, in da se danes hori na tisoče slovenskih fantov in mož v armadi generala Mihajlovića.

Naši vladni v Washingtonu je gotovo dobro znano, da danes ravno slovenska zemlja največ trpi, in da sovražnik danes ne trpi nikogar bolj kot ravno naše Slovence, katere hoče dobesedno spraviti v sveta.

Vzporedno zega tega smo prepričani, da v Beli hiši niso namenoma prezrvati tegu ali onega Slovencev k državni večerji. Ameriški Slovenci vedno so prepričani, da bo američka vlada ob času izkazala Slovencem privznanje, kot jima gre.

To, da niso fašisti in nacija dobili v vsej Sloveniji nobenega kvizičnega, seveda ne drži. Saj se dobi skebe celo po par doljarjev na dan. Ako Roosevelt čita Debevec dnevnik, morda se bo skesa, in kadar pride kralj Peter spet k njemu na obisk, morda bo povabljen na obisk saj urednik James Debevec. Pravijo (tisti, ki vedo), da se je zadnjiče nabralo v Washingtonu precej slovenskih "odličnjakov", ki so že zeleli, da se jih povabi na kraljevsko večerjo. Nu, prijatelj James meni, da je bil Roosevelt ob tej prilikai pač jako površen in jih prezrl. Ne pa Srbov. In domislil se je samo enega Hrvata. Mogoče čitatelji A. D. takim "editorialom" verjamejo, a bilo bi pametno, če jim ne bi Roosevelt se presneto malo briga za bankete. Kadar ga prirede, plača račun, nekdo v imenu vlade na njemu govori, in ta ali ona dama v imenu predsedniške žene pozdravlja goste. Kajti ona sama bankete mrzi da kaj! Tako je bilo v tem slučaju. Roosevelt, oziroma zvezna vlada je plačala stroške, člen izmed predsednikovih tajnikov, ki se peča z banketi, je povabil diplomate, Konstanti-

Angleži so v Egiptu le ustavili Rommelovo armado in ji prisadejali velike izgube. Toda premagali je še niso in odločilna bitka se še ni vrnila.

nu Fotiču pa je sporočil v bistvu: "Predsednik bo direktno povabil skozi moj urad kakih 300 odličnjakov (diplomatov in njihovih soprog). Vi nam dajte kakih 50 do 100 imen vaših odličnjakov, da jih povabimo na kraljevski banket v predsedniškem imenu." Fotič je tisto prebral, in se ravnal, kakor že mnogokrat, po tem kar je njeni povšečno. To, da je ignoriral Slovence popolnoma (piscul teh vrstic je zelo ljubo, da jih je ignoriral), in Hrvate pa vstopal saj z enim gostom, ker so prevelik narod, da bi ga bilo mogoče kar tjavendan prezentirati, je popolnoma v skladu z njegovimi nazori. Konstantin Fotič, ki je bil v spletkah med jugoslovansko diplomacijo v Zed. državah in v Angliji že precej obsenčen, je postal ob kraljevem obisku "zvezda" hollywoodskega tipa. James Debevec pa se naj nauči pisati "editoriale" za slovenske čitatelje, ne za Roosevelt, ki jih ne utegne čitati tudi ako bi razumel naš jezik.

V tej številki imamo dolg opis o čudovalo slovesnem sprejemu kralja Petra v New Yorku. Ne ponatisujemo gradiva, ki ga razpošilja JIC, a v tem slučaju je bilo dobro, da smo žrtvovali nekaj kolon prostora, ker bo morda ta opis nauk, aka ne čitateljem sedaj, pa kdaj pozneje, ko bodo brskali po naših letnikih.

Dr. James Mally je brez dvoma eden izmed najpoštenejših rojakov. Storil pa je veliko napako, ker se je Nj. Veličanstvu vse povsod predstavljal za predstavnika "slovenske narodne zveze" (katere sploh ni), in smatral, da mu je odbor slovenske sekcije Jugoslovenskega pomožnega odbora dal mandat govoriti v imenu vseh ameriških Slovencev. Sicer bi se dr. Mally lahko opravičeval, da če mu ga ni daldirektno, mu ga tudi preklical ni, a vseeno, dogodile so se v tej komediji neskušenih ljudi v "državniških" poslih silno smešne stvari.

Vseslovenski dan v Chicagu bo v nedeljo 19. juliju

Odbor, ki deluje na pripravah za vseslovenski dan in Chicagu v nedeljo 19. julija v Soldiers Field, v Grantovem parku, poroča, da bo to manifestacija kakršne čakaški Slovani v tolikšnem obsegu niso še nikoli imeli.

Hbz in Srpski Narodni Svez sta v ostrom sporu še tudi sedaj, ko se je šel glavni odbor HBZ korporativno pokloniti Njegovemu Veličanstvu. Ako bi se boj med njima vršil le v Zajedničarju in v Ameriškem Srbohranu, ne bi bilo dosti škode. A zanašajo ga z denunciacijama v vladne urade. Kar kosajo se med sabo, kdo bo bolj "patriotičen". Pri SNS imajo prednost, čeprav ima tudi njihova rojstna dežela kviz-

Na pisemskem papirju so natiskana med člani pripravljalega odbora tudi Slovenci Vincent Cainkar, Filip Godina in Fred A. Vider.

Glavni govornik na tem slavju bo Philip Murray, predsednik unije jeklarskih delavcev in unije CIO.

V naznanih, ki smo ga pre-

JANKO N. ROGELJ:

POMOŽNE AKCIJE V AMERIKI

(Op. u.—V Proletarcu z dne 1. julija smo imeli nekaj podatkov o raznih relifičnih akcijah v Ameriki. Članke o njih — v vladnini podatki o dohodkih in stroških — pa še v mnogih izdajah.

Sledi je opis raznih pomožnih akcij, oziroma njih dohodkov, ki ga priredil J. N. Rogelj.)

Dne 1. maja 1942 smo imeli v Ameriki 275 različnih pomožnih akcij, katere so v zadnjih štirih letih nabrali okoli 52 milijonov dolarjev, da se pomaga ljudem v Franciji, Poljski, Angliji, Indiji, Avstraliji, Kanadi, Novi Zelandiji, južni Afriki, Norveški, Belgiji, Luksemburški, Nizozemski, Grčiji, Jugoslaviji, Ogrski, Bolgariji, Italiji in Nemčiji.

Samo Poljaki v Ameriki imajo preko 60 pomožnih organizacij, ki so nabrali preko dva milijona dolarjev denarnih prispevkov.

Jugosloveni imamo 11 pomožnih odborov ali akcij. Do 1. maja 1942 so te organizacije nabrali sledeteče vsote: American Friends of Yugoslavia \$30,577.86; American Yugoslav Defense League, Cupertino, Calif., \$1,424.36; Committee for Yugoslav War Relief, San Francisco, Calif., \$4,491.96; The Croatian Fraternal Union, \$14,481.50; Yugoslav Relief Fund Association, Chicago, \$4,013.35; Yugoslav War Relief Association, S. California, Los Angeles, \$14,181.21; Serb National Federation, \$48,290.12; Jugoslaia in American Relief Committee, Inc., Chicago, \$3,680.43; Yugoslav Relief Committee, Slovenian Section, \$14,209.28; Yugoslav War Relief, Kenosha, Wis., \$201.50; in Jugoslaia War Relief Association of State of Washington, \$1,502.22. Skupna vsota nabranega denarja je \$137,663.79.

Imena jugoslovenskih pomožnih odborov sem navedel z angleškimi imeni, kakor jih navaša poročilo iz državnega departmента v Washingtonu, D. C.

V poročilu, ki prihaja iz Washingtona, sem opazil, da so navedene tudi druge pomožne akcije, ki nabirajo denarne prispevke za Jugoslavijo. S tem ni rečeno, da nabirajo denaro za Jugoslavijo, ampak po večini za vse druge evropske države, katere je zadeba sedanjega vojna. Do 1. maja 1942 so te organizacije nabrali sledeteče vsote:

The American Jewish Joint Distribution Committee, \$5,318,634.46; The Frieds of Israel Refugee, \$38,000.00; Y. M. C. A., \$605,251.66; Medical and Surgical Relief Committee of America, \$147,171.55; Methodist Committee for Overseas Relief, New York, \$113,969.64; National Catholic Welfare Conference Bishop's Relief Committee, \$557,230.00; in War Relief Committee of the Furrier's Joint Council, New York, \$9,537.86.

Nekaj bo treba storiti. Tako nam svetujejo clevelandski župan Frank Lausche, pisatelj Louis Adamic in pesnik Ivan Zorman. Tako vas tudi opominja pesnitev zavednega Slovencev in New Yorka, Mr. Leo Zakravšček — "Slovenija toži..." Kaj pravite na ta opomin?

Dajte ali odpošljite že vendar tiste dolarje, katere ste namenili za reveže v starem kraju.

SLOVENSKO-AMERIŠKI DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

Priredil Leo Zakravšček

Priporočamo ga vsem, ki še niso državljanji, in onim, ki so že. Vsebuje za oboje bogato informativno gradivo in še posebno pouk za nedržavljanje. Stane 50 centov.

Naročila sprejema:

KNJIGARNA PROLETAREC

2301 South Lawndale Ave.,

CHICAGO, ILL.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUSTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNICK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrto leto; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

Kralj Peter bil v New Yorku v imenu "vseh" Jugoslovanov sijajno sprejet in pozdravljen

Dati smo se leta in leta ponašali z republikanstvom, se zdi, da so se mnogi naši slovenski, srbski ter hrvatski rojaki obnašali ob prihodu kralja Petra na obisk in to deželo tako, kot da smo se vedno v monarhiji.

Mnogo Jugoslovanov je kralj sprejet že v Washingtonu. Tudi na banketu, ki ga je priredil Petru v čast Roosevelt, jih je bilo nekaj. Oziroma precej Srbov, en Hrvat, pa nobenega Slovencev, ker ni bil nihče povabljen.

Včet več o tem je v Komentarijih na 4. strani.

Sprejem kralja samo za Jugoslovane je poslanik Fotič priredil v New Yorku. Pa so prišli baje tja kar ves odbor HBZ, slovenske deputacije, slovenska duhovščina itd.

Sledče je poročilo o tem sprejemu, kakor ga je posal tisku JIC. Je zanimivo in vredno, da se ga zabeleži v dokaz, da voga, ki so jo naši ljudje dobili pod Franc Jožefom in nato pod Karadžorži, ni bila zaman.

Poročilo se glasi:

Kralj z narodom

New York, 6. julija. (JIC.) — Jugoslovanska kraljeva vladna delegacija v Združenih državah je priredila v svojih prostorih velik sprejem ob uradnem obisku Nj. vel. kralja Petra II. Iz vseh krajev Združenih držav, iz San Francisca, iz Chicaga, Milwaukeeja, Pittsburgha, Clevelandja, Youngstowna, Detroita in New Yorka, so prispele delegacije Srbov, Hrvatov in Slovencev, da izrazijo Nj. vel. kralju svoje spoštovanje in simpatije in da v njegovi osebi pozdravijo Jugoslavijo in njeno borbo za svobodo. Iz oddaljenih krajev so prihajale delegacije zgodaj zjutraj in več dan, kajti med izseljeništvom vlada za kralja izredno veliko zanimanje.

Špalir odličnjakov

Nj. vel. je prispel v poslopje kraljeve vladne delegacije na

sprejem delegacije. Poleg članske prostore za sprejem, kjer je nov vlade in njihovih soprog in kraljevega spremsta so sprejemu delegacijski prisostvovali bivši ministarski predstavniki general Peter Živković in bivša ministra Boža Maksimović in Krsta Miletić.

Kralj se za vse "živo zanimal"

Nj. vel. kralju so bili najprej predstavljeni jugoslovanski pomorci kot predstavniki vojske in borec na morju: mornarji, častniki, kapetani in lastniki ladij. Kralj je vsem segal v roko in se živo zanimal za njihovo težko in naporno borbo v sedanji vojni. Ta borba se vrši v znamenju junaštva, odločnosti, požrtvovanja in trpljenja. Jugoslovenski mornar je v prvih vročih borbe, ki jo Jugoslavija vodi na oceanih in v domovini. Kralj je toplo pozdravil vsakega poedinega mornar-

urejeno Jugoslavijo;

da naj kraljevska vlada po da takoj jasno izjava glede bo dočne ureditve držav, ker bo to bistveno pripomoglo, da koncentracije vseh pozitivnih sil v domovini in dvignilo ugled vlade in Jugoslavije v inozemstvu.

Cast nam je izjaviti Vašemu Veličanstvu v imenu slovenskega naroda v izseljenstvu in v domovini, da se Slovenci spričejo silnega trenutnega trpljenja nikdar ne bodo zadovoljili s kakšno drugačno ureditvijo svojega življenjskega vprašanja.

Dramatičen nastop gl. odbora H. B. Z.

Zatem je stopil v sobo **glavni odbor Hrvatske Bratske Zajednice**, največjega hrvaškega društva v Ameriki, katerega člane je v prisotnosti članov vlade predstavil Nj. Vel. kralju ban Hrvatske dr. Ivan Šubašić. Glavni predsednik Hrvatske Bratske Zajednice Ivan Butković je prečital kralju sledenči pozdrav:

Vaše Veličanstvo!

"Uime Hrvatske Bratske Zajednice i ostalih organizacija američkih Hrvata, pozdravljam Vaše Veličanstvo Kralja Jugoslavije in Kralja svih Srb, Hrvata i Slovenaca, čiji se predstavnici nalaze ovdje pred Vašem Veličanstvom.

Američki Hrvati pratili su sljubljivju i sa največim interesovanjem izjavje Vašega Veličanstva v Američkom Senatu i pred ostalim institucijama ove velike Republike i sa osobitim zadovoljstvom pozdravili Vaše riječi o potrebi sloge svih Srb, Hrvata i Slovenaca u stvarjanju bolje i sretnije Jugoslavije. Vaše značajne riječi o demokraciji i slobodi, kao osnovi svega javnoga in državnoga života v budućnosti, sigurna su jamstva za napredak države i za sretnu vladavinu Vašega Veličanstva.

Mi danas istupamo pred Vaše Veličanstvo spremni do kraja da složno saradjujemo sa Srbinima i Slovincima na trnovitom putu sadašnjice i sutrašnjice.

Mi smatramo da je sve lako i moguće kad za svoje uzore imamo naš zajednički ponos Dražu Mihajlovića sa junakim četnicima i dr. Vlatka Mačeka

sa njegovim zbijenim redovima u zajedničkoj borbi protiv največeg neprijatelja čovječanstva.

Poleg ministrja Snoja sta se sprejema udeležila naša priznana in ugledna javna delavca prof. Furlan in dr. Čok. Med uglednimi gosti je bila ga. Krekova, soprica podpredsednika Miha Kreka.

Vsega se je sprejema udeležilo nad 500 oseb. Pri odhodu je velika množica zbranega občinstva pozdravila Nj. Vel. kralja, nazdravljajoč Njemu in Jugoslaviju.

Justični departement nastopa proti ruvarjem

Justični departement se pripravlja nastopati proti nelegalnim ljudem v Združenih državah, naj si bodo državljeni ali inozemci.

Generalni pravnik Francis Biddle je objavil, da vsaj 30 postopanj bo kmalu vpeljanih v svrhu, da se odvzame državljanstvo ljudem, o katerih se misli, da so bili lojalni osovinškim deželam za časa, ko so polozili državljansko prisego.

"Sledilo bo nekoliko sto več takih postopanj," je reklo.

Zivila Amerika.

Zivila Jugoslavija in sloga Srba, Hrvata i Slovenaca."

Po govoru predstavnika Hrvatske Bratske Zajednice je Butković pozdravil zunanji minister dr. Momčilo Ninčić in mu čestital k govoru ter poudaril potrebnost sloge in skupnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev.

da naj se taka združena Slovencija kot enakopravna država na edinica po sedanji vojni vključi v močno, obnovljeno, demokratično, in federalno

moopredelitev narodov—da se ne bo upoštevala pravica vseh Slovencev do samoodločitve in ujedinjenja v združeni Slovenciji in obnovljeni ter svobodni Jugoslaviji, apelira na Vaše Veličanstvo kot predstavnika Jugoslavije, domovine vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov:

da naj politika kraljevske

vlade z vsemi razpoložljivimi

sredstvi deluje za ujedinjenje

vseh Slovencev v združeni Slovenciji, kateri naj pripada vse

zemlje, na katerem prebivajo

Slovenci kot strnjena etnografska večina že nad tisoč let

torej tudi Beneška Slovenija,

Julijska Krajina, slovenski del

Koroške in ozemlje rabskih Slovencev;

da naj se taka združena Slovencija kot enakopravna država na edinica po sedanji vojni vključi v močno, obnovljeno,

demokratično, in federalno

zadovoljstvo proti vseh

zadovoljstvu proti vseh

NO. 1818.

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL., July 15, 1942.

Greedy Business the Same Everywhere

British Tories Veto Plan to Relieve Coal Crisis; Royalty Holders Insist on Perpetual Income on Inflated Valuation

Business men whose greed is greater than their patriotism are not confined to the United States. They have them in Great Britain, too.

In a recent issue, the Manchester "Guardian"—a great paper which is both conservative and truthful—told a story illustrating how these "patriots" operate on the other side of the Atlantic.

Britain's coal supply is running short. Leaders of all parties agreed something must be done about it. The Labor party, which is earnestly co-operating with Premier Churchill, although he is a Conservative, suggested nationalization of the mines, under the supervision of a commission made up of equal numbers of representatives of the government, the mine owners and the miners.

This was pushed aside as "too radical" and the so-called "Beveridge scheme," calling for rationing and other important changes was substituted. Labor, willing to make any sacrifice in order to win the war, agreed to go along. Conservatives and Liberals were apparently all for the plan.

Then something happened. There is in Britain what is known as the "1922 Committee." It is made up of the wealthy financiers, industrialists and landowners to supply the "sinews of war" for the Conservative party. These gentlemen vetoed the "Beveridge plan." It might lead to "Socialism," they feared.

They served notice on Churchill that if he pressed the Beveridge scheme 100 members of his own party would "bolt." Apparently, the premier did not care to face that threat and the Beveridge plan was pigeonholed.

Then, just the other day, the government decided to complete arrangements started four or five years ago for the purchase of the coal deposits. That doesn't mean they took over the mines. The government merely compensates the rich land owners who, for centuries, have been collecting fat royalties from those who actually operated the mines.

These royalty holders are to get \$305,000,000. That is \$40,000,000 more than the government experts said the royalties were worth. Furthermore, these "royalty hogs" insisted they must be paid a perpetual income of about 3 per cent on the inflated valuation. The government yielded to that holdup, too.

The result will be that no one will be relieved except the "royalty hogs." Is it any wonder the Manchester "Guardian" quotes a "most patriotic and level-headed" leader of the Labor Party as saying: "We cannot go on like this? Even if we were prepared to submit to it, the rank and file of the Labor Party would not.—Labor, Washington, D. C.

CCC TORPEDOED

Congress has torpedoed the Civilian Conservation Corps.

A bloc of hard-shelled Tories representing the two old political parties carried the day in the closing hours of the fiscal year which ended at midnight, June 30, and the 350 surviving CCC camps are to be dismantled.

The loss of these camps will be felt throughout the nation. The CCC has a magnificent record of building roads and bridges, fighting fires, revitalizing our forests, curbing soil erosion, and generally aiding in the unspectacular but all-important task of preserving and rebuilding our natural heritage.

A wiser leadership in Congress, if it were genuinely interested in economy, would have cut CCC expenditures to the bone, but would have retained a nucleus of this well-administered agency so that it could be placed in operation quickly and efficiently if it is needed when the world lays down its arms.

It is more than a little ironic that 15,000 needy veterans of World War I are now being thrown out of their CCC jobs in the midst of World War II, one of whose announced objectives is the preservation and extension of "freedom from want."—The Progressive.

IS THIS WHAT AMERICAN PEOPLE WANT?

MILTON MAYER in The Progressive

"V," said Mr. Jascha Klein bitterly, "is not for Vitamins."

Jascha was telling me how badly the war was being run, and, as I am always eager to hear the worst of anybody, I listened attentively.

"If you want to know what is wrong with this country," he continued, "you must listen to the radio."

"I suppose I must," I said. "I've always intended to."

"Well," said Jascha, "you won't believe me when I tell you that soap, shoe-blacking, breakfast food, and beauty cream are all being advertised on the radio as the thing to buy to win the war."

"You don't tell me," I said.

"I do," he replied, "I tell you that the modern design of Pall Mall cigarette is the key to victory, that Bob-O-Mall's modern design for victory. If I had any lunch to shed, I would have shed it there."

The next thing I knew I was listening to one Vandercook broadcasting what he jokingly called the news in behalf of Alka Seltzer. Five minutes with Mr. Vandercook, and his vicious remarks about the Administration in Washington, and I made a mental note never to get into a condition that would require the use of Alka Seltzer.

"And this," said a voice I had heard somewhere before, "is Clifton Utley." Good old Clif, whose chubby little hand had clutched my index finger when he was learning to walk. Clif, I said, will be good. Clif is going to give us the news. He did. He gave us the news about Studebaker, about the cumbersome excess weight that Studebaker doesn't have and is therefore the patriot's own automobile. In between Studebakers, Clifton recited the news.

He Didn't Believe

Bumping into Mr. John P. Howe, who never does anything but listen to the radio, I asked him if all this was true. He assured me it was, and added that his morning news broadcast includes the following statement:

"We are fighting to save our homes. Make your home worth saving by buying your furniture at Nelson Brothers."

"I don't believe you," I said to Mr. Howe. Mr. Howe shrugged his shoulders. "All right," he said, "you don't believe me."

I still couldn't bring myself to listen to the radio. I haven't any time. When would a man in his right mind sit down and do absolutely nothing but listen to the radio? Anyway, if what the Messrs. Klein and Howe were telling me was true, I didn't want to know it.

"I tell you," were Mr. Klein's parting words, "that the government has got to censor the war out of the advertising. The advertisers are making a bargain counter out of a crusade. They would crucify Jesus to sell their soap flakes."

A Selling Gag Out Of War

This radio is bad business, my friends. Why didn't somebody tell me before? Why doesn't someone tell the government? Why doesn't somebody in the government get a \$75 car with a \$79.50 radio and listen just once? This radio is the worst thing that has happened to this country since the Chicago Tribune was founded. How long has this been going on?

All the "commercials" make a selling gag out of the war. The soap operas are the most degenerate enter-

THE MARCH OF LABOR

Individualism and Rubber

It has been frankly admitted by some important people that the drive to collect scrap rubber has not produced the desired results.

Considering the dire need of the government for rubber in the present national crisis, there must be a basic reason for the public's indifference to this appeal. Moreover, we believe we know at least one reason why the American people did not respond as enthusiastically as might have been hoped.

Our idea is that the American people have not yet been united in spirit by the war. Our explanation is that, in failing to respond to an appeal for cooperative effort, they are demonstrating the results of several generations during which individualism has been glorified.

Americans just can't get the knack of considering themselves as part of a common whole. Only yesterday that viewpoint was being condemned while the go-getter who was able to "pull a fast one" on his fellow men was exalted.

We see the results of individualism in the manner in which people chisel on the rationing program that has been established for the protection of the nation.

Admittedly, rationing is the fairest way of distributing human needs in a period of crisis and scarcity. Yet there are many people who lie about sugar surpluses, patronize the gas dealer who will give them the best illegal break and whisper wisely about how they managed to get two tires without a permit.

It is unfortunate that we are not a united people. But it is also understandable.

To be united we must have a common interest. However the fact is that we are still divided as to interest by an economic system which enables most of us to just barely exist, a few of us to take salaries mounting into six figures, and which gives none of us the economic security which would be possible under a cooperative economic order.

Although the war is only six months old for us, it has been pretty conclusively demonstrated that rugged individualism will not be capable of winning a victory. For that reason the government has gone pretty far in the direction of socialization.

However, the private-profit system is still the way of life. So long as we tolerate the dividing influence of profit for private owners we shall fail short of the unity.

National welfare requires that we unlearn a lot of things we have learned during the past century. We could make greater material and spiritual progress if we'd only socialize our national wealth and, by ending the exploitation of man by man, make common interest a fact as well as a hope.—Reading Labor Advocate.

Listening To The News

They weren't. They were, if anything, generous to the advertisers and the stations. My first program was a program called Musical Memories.

"This," I said, as a pleasant little number was announced, "will be a relief." But, to my horror, the pleasant little number was interrupted every minute or two for an advertisement for Arlington Race Track or Pall Mall's modern design for victory. If I had any lunch to shed, I would have shed it there.

The next thing I knew I was listening to one Vandercook broadcasting what he jokingly called the news in behalf of Alka Seltzer. Five minutes with Mr. Vandercook, and his vicious

remarks about the Administration in Washington, and I made a mental note never to get into a condition that would require the use of Alka Seltzer.

"And this," said a voice I had heard somewhere before, "is Clifton Utley." Good old Clif, whose chubby little hand had clutched my index finger when he was learning to walk. Clif, I said, will be good. Clif is going to give us the news. He did. He gave us the news about Studebaker, about the cumbersome excess weight that Studebaker doesn't have and is therefore the patriot's own automobile. In between Studebakers, Clifton recited the news.

Say It Ain't So

Feel good. Look good. Win a million. Surprise your friends. Dainty hands. Curl your hair. Cure your skin. Be young again. Buy it. Eat it. Drink it. Wear it. Wash it. Win the war with it.

Is this America? Is this what Americans want? Is this what we are fighting for?

Say it ain't so. Say that the radio is a fraud on the public and a disgrace to the nation. Say that the American people want something better than this and can't get it because a few soap-makers and broadcasters who love money better than beauty or truth or country or Yale or God have got control of something that could be used, as could no other medium ever discovered, to elevate the moral, intellectual, and artistic level of our people and are using it, instead, to degrade it.

Or is this what the people want?

Can't Stand For Both

No, I will not accept so low an estimate of my countrymen, or of mankind. I will, instead, give you (and keep for myself) the estimate made long since by J. S. Mill:

"Buying beyond one's needs was called an 'act of sabotage' by Secretary of Treasury Henry Morgenthau, Jr., in a nation-wide radio broadcast. He added:

"The patriotic and intelligent thing to do is to make old clothes last longer, to eat simpler meals, to patch up old household appliances and cut down on personal spending."

Excessive Buying Is Called "Sabotage"

Buying beyond one's needs was called an "act of sabotage" by Secretary of Treasury Henry Morgenthau, Jr., in a nation-wide radio broadcast. He added:

"The patriotic and intelligent thing to do is to make old clothes last longer, to eat simpler meals, to patch up old household appliances and cut down on personal spending."

Or is this what the people want?

Can't Stand For Both

No, I will not accept so low an estimate of my countrymen, or of mankind. I will, instead, give you (and keep for myself) the estimate made long since by J. S. Mill:

"Buying beyond one's needs was called an "act of sabotage" by Secretary of Treasury Henry Morgenthau, Jr., in a nation-wide radio broadcast. He added:

"The patriotic and intelligent thing to do is to make old clothes last longer, to eat simpler meals, to patch up old household appliances and cut down on personal spending."

Or is this what the people want?

Can't Stand For Both

No, I will not accept so low an estimate of my countrymen, or of mankind. I will, instead, give you (and keep for myself) the estimate made long since by J. S. Mill:

"Buying beyond one's needs was called an "act of sabotage" by Secretary of Treasury Henry Morgenthau, Jr., in a nation-wide radio broadcast. He added:

"The patriotic and intelligent thing to do is to make old clothes last longer, to eat simpler meals, to patch up old household appliances and cut down on personal spending."

Or is this what the people want?

Can't Stand For Both

No, I will not accept so low an estimate of my countrymen, or of mankind. I will, instead, give you (and keep for myself) the estimate made long since by J. S. Mill:

"Buying beyond one's needs was called an "act of sabotage" by Secretary of Treasury Henry Morgenthau, Jr., in a nation-wide radio broadcast. He added:

"The patriotic and intelligent thing to do is to make old clothes last longer, to eat simpler meals, to patch up old household appliances and cut down on personal spending."

Or is this what the people want?

Can't Stand For Both

No, I will not accept so low an estimate of my countrymen, or of mankind. I will, instead, give you (and keep for myself) the estimate made long since by J. S. Mill:

"Buying beyond one's needs was called an "act of sabotage" by Secretary of Treasury Henry Morgenthau, Jr., in a nation-wide radio broadcast. He added:

"The patriotic and intelligent thing to do is to make old clothes last longer, to eat simpler meals, to patch up old household appliances and cut down on personal spending."

Or is this what the people want?

Can't Stand For Both

No, I will not accept so low an estimate of my countrymen, or of mankind. I will, instead, give you (and keep for myself) the estimate made long since by J. S. Mill:

"Buying beyond one's needs was called an "act of sabotage" by Secretary of Treasury Henry Morgenthau, Jr., in a nation-wide radio broadcast. He added:

"The patriotic and intelligent thing to do is to make old clothes last longer, to eat simpler meals, to patch up old household appliances and cut down on personal spending."

Or is this what the people want?

Can't Stand For Both

No, I will not accept so low an estimate of my countrymen, or of mankind. I will, instead, give you (and keep for myself) the estimate made long since by J. S. Mill:

"Buying beyond one's needs was called an "act of sabotage" by Secretary of Treasury Henry Morgenthau, Jr., in a nation-wide radio broadcast. He added:

"The patriotic and intelligent thing to do is to make old clothes last longer, to eat simpler meals, to patch up old household appliances and cut down on personal spending."

Or is this what the people want?

Can't Stand For Both

No, I will not accept so low an estimate of my countrymen, or of mankind. I will, instead, give you (and keep for myself) the estimate made long since by J. S. Mill:

"Buying beyond one's needs was called an "act of sabotage" by Secretary of Treasury Henry Morgenthau, Jr., in a nation-wide radio broadcast. He added:

"The patriotic and intelligent thing to do is to make old clothes last longer, to eat simpler meals, to patch up old household appliances and cut down on personal spending."

Or is this what the people want?

Can't Stand For Both

No, I will not accept so low an estimate of my countrymen, or of mankind. I will, instead, give you (and keep for myself) the estimate made long since by J. S. Mill:

"Buying beyond one's needs was called an "act of sabotage" by Secretary of Treasury Henry Morgenthau, Jr., in a nation-wide radio broadcast. He added:

"The patriotic and intelligent thing to do is to make old clothes last longer, to eat simpler meals, to patch up old household appliances and cut down on personal spending."